

можливі проблеми // Проблеми транскордонного співробітництва. – Львів: ІД НАНУ, 1995. – С. 34-37; 17. Студенніков І. Транскордонне співробітництво як крок до визначення концепції регіональної політики// На шляху до Європи. Український досвід єврорегіонів / За ред. Максименка С. та Студеннікова І. – К.: Логос, 2000. – С. 94 – 99; 18. Транскордонне об'єднання “Єврорегіон “Буг” //www.obladmin/www/oda/struct.php; 19. Юрій Т. Дуже далекі вони від народу, або ще раз про єврорегіон “Верхній Прут” // Доба. – 2002. - №16.

Teutuliak V.

Border Cooperation as an Orientation of the Regional Policy of Ukraine

In the article we analyze meaning of „border cooperation”, determine the place of border cooperation in the regional and territorial development, try to define forms of border cooperation. Researching this problem, the author concentrates on the principles of national policy in the sphere of border cooperation, plenary powers of subjects of border cooperation of Ukraine, principles and forms of state support of border cooperation and its financial guaranteeing.

Key words: border cooperation, regional development, border territories, Euroregion, territorial community.

УДК: УДК:327:339(477)

© **Сергій Попик** (Вільнюс, Литва),

© **Василь Карпо**, (Чернівці),

© **Лілія Істратій** (Чернівці)

**СПІВРОБІТНИЦТВО МІЖ УКРАЇНОЮ
ТА КРАЇНАМИ БАЛТІЇ
З ПИТАНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ
ТА ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ**

У статті розглядаються основні питання щодо співробітництва між Україною та країнами Балтії з питань європейської та євроатлантичної інтеграції. Особливістю регіональної підтримки з боку країн Балтії цілей європейської та євроатлантичної інтеграції України є очевидне лідерство Литовської Республіки, політичне керівництво якої розбудову відносин з Україною поставило на одне з перших місць в зовнішньополітичних пріоритетах.

Ключові слова: Європейський Союз, НАТО, Литва, Латвія, Естонія, європейська інтеграція.

Співробітництво України з країнами Балтії щодо питань європейської та євроатлантичної інтеграції носить активний та виключно конструктивний характер. Позиція Литви, Латвії та Естонії як щодо подальшого розширення ЄС та надання Україні чіткої перспективи членства, так і стосовно приєднання в майбутньому Української держави до Північноатлантичного Альянсу впродовж останніх років, особливо починаючи з 2005 р., залишається незмінною та послідовною. Країни Балтії активно лобюють та підтримують в усіх форматах (робочі органи ЄС і НАТО, регіональні форуми, двосторонні контакти) необхідність повноцінного членства України в Європейському Союзі та в НАТО.

Разом з цим, особливістю регіональної підтримки з боку країн Балтії цілей європейської та євроатлантичної інтеграції України є очевидне лідерство Литовської Республіки, політичне керівництво якої розбудову відносин з Україною поставило на одне з перших місць в зовнішньополітичних пріоритетах.

Серед переліку першочергових питань взаємодії України з Литвою, Латвією та Естонією щодо

тематики європейської та євроатлантичної інтеграції заслуговують на уваги такі складові: підготовка та підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС; створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС; реалізація ініціативи “Східне партнерство”; переговорний процес про запровадження безвізового режиму між Україною та ЄС; практична допомога Україні у здійсненні євроінтеграційних реформ, передача українській стороні євроінтеграційного досвіду; практична політико-дипломатична підтримка євроатлантичного курсу України; підготовка нової стратегічної Концепції НАТО, механізм набуття членства та приєднання України до Альянсу;

Підготовка та підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС

Безперечно, ключовим питанням у взаємодії України з країнами Балтії з питань європейської інтеграції на теперішній момент є забезпечення підтримки позиції України під час підготовки та узгодження змісту і тексту Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Політичне керівництво Литви, Латвії та Естонії вважає, що незважаючи на гострі дискусії в рамках ЄС, Україна має наполегливо відстоювати в рамках Угоди про асоціацію положення про перспективу членства, беручи до уваги низку позитивних зрушень в позиціях “старих” країн-членів ЄС. Країни Балтії, підтримує українську сторону в питаннях підготовки та укладення Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, входять до неформального об'єднання “кола друзів” України [3, с. 71].

У ході неформальної зустрічі міністрів закордонних справ країн Балтії та Північної Європи, що відбулась у вересні 2008 р., за ініціативою литовської сторони всі країни-учасники заходу висловилися за підписання Угоди про асоційоване членство України в ЄС до вже до кінця Шведського головування (до грудня 2009 р.). Разом з цим, реальна практика та перебіг переговорів щодо підготовки документу засвідчили оптимістичність оцінок глав зовнішньополітичних відомств.

Одним з ключових питань переговорного процесу щодо підготовки та укладення Угоди про асоціацію між Україною та ЄС є положення про європейську ідентичність України, зокрема фіксація цієї тези, відповідно до вимог української переговорної групи, в тексті документа. Зазначений підхід української сторони в повній мірі підтримують країни Балтії. Зокрема, Міністр закордонних справ Литви В. Ушацкас, виступаючи восени 2009 р. на міжнародній конференції у Ризі, наголосив, що «перспективи вступу України в ЄС передбачені в Договорі про Європейський Союз - кожна європейська країна може прагнути до вступу в ЄС». Глава литовського зовнішньополітичного відомства висловився за те, щоб Саміт Україна – ЄС, який відбувся 4 грудня 2009 року у Києві, закріпив прогрес переговорів щодо укладання Угоди про асоціацію, а також визначив для України чітку перспективу членства в ЄС.

Перебуваючи у Києві в листопаді 2009 р., Президент Литви Д. Грібаускайте заявила про готовність сприяти реалізації цілей європейської та

євроатлантичної інтеграції, “допомагати Україні настільки, наскільки вона сама цього захоче”. Провідні балтійські інформаційні агентства DELFI, ELTA, BNS поінформували, що під час переговорів у Києві Д. Грібаускайте підтвердила намір Литви ділитися власним досвідом внутрішнього реформування при розумінні того, що період підготовки до членства є “золотим” періодом для здійснення реформ. Президент Литви порадила домагатися пошуку компромісних формувань у переговорах з ЄС з тим, щоб не призупинявся євроінтеграційний процес.

Створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС

Восени 2009 р. литовським Центром вивчення східної геополітики, який належить до провідних у країнах Балтії науково-дослідних інституцій, проведено тематичне інформаційно-аналітичне дослідження “Переговори між ЄС та Україною про створення зони вільної торгівлі: чи зможе Україна подолати адаптаційний бар’єр?”. Аналізуючи позиції України та ЄС у переговорному процесі з питань створення ЗВТ, автори дослідження зазначають:

1. Україна та ЄС мають подібні структури експорту, що призводить до конкурентної боротьби їх економік. Враховуючи викладене, ЄС зацікавлений у збереженні тарифних бар’єрів для окремих видів експортної продукції України.

2. Обговорюючи практичні питання інтеграції України до європейського ринку, ЄС вимагає від Уряду України адаптувати національну економіку до європейських стандартів у сфері стандартизації та оцінки якості готової продукції, контролю за виконанням санітарних та фітосанітарних норм, забезпечити ефективне регулювання у сфері конкурентної політики, державної допомоги та закупівель, підвищити ефективність роботи митних органів. Зазначені реформи вимагають значних фінансових витрат, які не можуть бути компенсовані в короткостроковій перспективі. Водночас, ЄС не надає Україні достатніх фінансових механізмів для забезпечення соціальних гарантій та економічної доцільності запровадження зазначених реформ.

3. Високі вимоги ЄС щодо дотримання європейських стандартів у сфері безпеки виробництва, охорони навколишнього середовища та інше негативно вплинуть на конкурентоспроможність українських товарів на європейському ринку, тим самим зменшуючи зацікавленість суб’єктів української економіки до інтеграції в європейський ринок.

4. Сталі зв’язки між бізнесом і владою в Україні не дозволяють проводити відкриту політику у сфері конкуренції та надання державної допомоги з реструктуризації економіки. ЄС розцінює розрив корупційних зв’язків в Україні як один з механізмів захисту свого ринку від “нечесної конкуренції”. У зв’язку з викладеним, ЄС домагатиметься створення в Україні прозорої системи контролю у сфері конкурентної політики. На даний час ЄС не має ефективного механізму для виконання цього завдання.

5. Запропонована ЄС схема зняття тарифних бар’єрів, що передбачає вибіркове їх збереження

для більшості видів експортної продукції України (так звані “виключення”), не відповідає змісту “поглибленої” ЗВТ.

6. Поступове зняття тарифних і нетарифних бар’єрів і відповідне поетапне відкриття ринку ЄС, не стимулюватимуть проведення реформ в експортноорієнтованих галузях економіки України.

Враховуючи викладене, експерти зазначають, що, станом на теперішній час, ЄС не готовий вести переговори з Україною про створення “поглибленої” зони вільної торгівлі, а Україна, зі свого боку, не готова до проведення “глибоких” реформ своєї економіки без отримання економічних та соціальних гарантій з боку ЄС.

Країни Балтії достатньо позитивно оцінюють хід переговорів щодо створення зони вільної торгівлі, що має стати невід’ємною частиною Угоди про асоціацію між Україною і ЄС. Водночас, заходи української сторони щодо збільшення ставки ввізного мита до 13% для деяких видів продукції, що суперечить, на думку балтійських експертів, ринковим принципам та зобов’язанням України в СОТ, викликали нерозуміння і занепокоєння не тільки політичного керівництва держав Балтії, але й інших членів ЄС [4, с. 38].

Незважаючи на достатньо песимістичні прогнози експертного середовища та складні переговори щодо формування зони вільної торгівлі, країни Балтії зацікавлені і повністю підтримують перспективу поступової економічної інтеграції України до Євросоюзу. Перевага у цій сфері надається співробітництву з Україною в енергетичній сфері, зокрема сприянню намірів Києва інтегруватися в Європейський енергетичний ринок і запровадити стандарти ЄС в цьому секторі.

Загалом, офіційні та ділові кола балтійських країн підтримують створення зони вільної торгівлі між Україною та країнами ЄС, але зауважують, що остаточне рішення щодо лібералізації торговельно-економічного режиму з Україною прийматиметься в Брюсселі.

Реалізація ініціативи “Східне партнерство”

Литва, Латвія та Естонія надають активну підтримку реалізації програми “Східного партнерства”. Зазначена ініціатива надає країнам Балтії додаткові можливості знизити бар’єри між цими країнами ЄС та їх східними сусідами, які обмежують використання їх транзитного потенціалу. Крім того, активна участь балтійських країн в реалізації програми “Східного партнерства” позитивно впливає на імідж в ЄС.

Особливу активність проявляє офіційний Вільнюс, який демонструє готовність передати свій досвід євроінтеграції, використовуючи фінансові ресурси “Східного партнерства”. Міністр закордонних справ Литви В. Ушацкас у ході міжнародного семінару “Східне партнерство: проблеми та можливості розвитку співробітництва між країнами ЄС та східними сусідами”, що проводився за ініціативою Швеції 17-18 вересня 2009 року в м. Вільнюс, визначив позицію литовської сторони з питань реалізації програми ЄС “Східне партнерство”, яка полягає в наступному:

- зовнішньополітична ініціатива ЄС “Східне партнерство” є визначним кроком вперед у контексті вироблення стратегії співробітництва з

країнами Східної Європи після останніх етапів розширення ЄС 2004 та 2007 років;

- на даному етапі існує нагальна необхідність вироблення чітких механізмів практичної імплементації ініціативи;

- основними завданнями ініціативи на найближчу перспективу є:

- ✓ посилення “горизонтальних зв’язків” між країнами Східної Європи та ЄС;

- ✓ забезпечення розвитку співробітництва ЄС із східними сусідами на довгострокову перспективу (беручи до уваги розвиток політичної та економічної ситуації у кожній з країн-учасників ініціативи та сприяти встановленню європейських цінностей, норм та стандартів);

- ✓ надання практичної допомоги країнам-учасникам ініціативи у здійсненні демократичних та структурних реформ всередині кожної країни;

- ✓ зміцнення двосторонньої співпраці та сприяння інтеграції країн-учасників в ЄС;

- ✓ окреслення чітких рамок для багатомірного співробітництва – як допоміжного елемента до існуючих регіональних проєктів, а також початку практичної реалізації проєктів в рамках ініціативи.

- необхідність використання у повній мірі таких інструментів СхП, як:

- ✓ укладення угоди про асоціацію між країнами-учасниками та ЄС;

- ✓ створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі;

- ✓ лібералізація візового режиму;

- ✓ зміцнення співробітництва в енергетичній сфері, посилення енергетичної безпеки.

- необхідність реалізації домовленостей за результатами Празького Саміту Східного партнерства;

- важливість участі усіх шести країн – учасників ініціативи у реалізації чотирьох тематичних платформ;

- багатосторонній вимір повинен забезпечувати реальну додану вартість. Підкреслено на необхідності вироблення позиції кожної держави-партнера щодо участі/рівня залученості у тій чи іншій тематичній платформі;

- висловлено сподівання щодо вироблення пріоритетів практичної імплементації та змістовного наповнення тематичних платформ у період Іспанського та Бельгійського головування в ЄС у 2010 році;

Міжнародна конференція “Східне партнерство – можливості та проблеми зміцнення співробітництва між ЄС та Східними Сусідами” (17-18 вересня 2009 року, м. Вільнюс) стала важливим етапом в осмисленні концептуальних переваг і змісту цієї ініціативи, а також зручним експертним майданчиком у підготовці і обговоренні можливих проєктів.

Офіційний Вільнюс критично ставиться до позиції Росії, яка позиціонує програму “Східного партнерства” як таку, що не відповідає національним інтересам РФ. Литовська сторона вважає необхідним залучення російської сторони до реалізації окремих проєктів програми, розраховуючи на активізацію взаємодії з Калінінградською областю РФ.

Латвія також розглядає ініціативу “Східного партнерства” як важливий інструмент поглиблення співробітництва України з ЄС. Латвійська сторона, підтримуючи усі передбачені в програмі “Східне партнерство” сфери взаємодії, пріоритетними для себе вбачає такі: економічна інтеграція; візове питання; енергетична проблематика. Офіційна Рига зацікавлена також в приєднанні до реалізації однієї з 4 тематичних платформ, серед яких пріоритетом для себе визначила “розвиток інституцій у партнерських країнах”. Латвійська сторона наголошує на важливості залучення до проєктів ініціативи громадянського суспільства в Україні, яке “може завдяки своїм розгалуженим зв’язкам позитивно впливати на реалізацію Східного партнерства і в більш широкому плані – на євроінтеграційні процеси”.

Естонська сторона підтримує позиційні підходи України щодо зазначеної ініціативи та вважає, що Східне партнерство не може перетворитися в ініціативу, яка примусить Україну зробити крок назад, тим більше, що серед країн-учасниць Україна вважається найбільш просунутою у напрямку ЄС.

В Естонії розглядають цю ініціативу, як додатковий механізм, що дозволить нашій державі реалізувати своє прагнення стати повноправним членом європейської спільноти і офіційний Таллінн не допустить “падіння”, або втрати нашої державою попередніх напрацювань з Європейським Союзом. Втім особливу необхідність ЕР бачить в посиленні роботи у двосторонньому форматі Україна – ЄС, як пріоритет над форматом “Східне партнерство”. В цілому Естонія виходить з того, що дух співробітництва в рамках ініціативи має позначити рух уперед на шляху практичного сприяння у впровадженні європейських стандартів, посилення демократії, зміцнення демократичних цінностей, запровадження більш широкомасштабного співробітництва в економічній сфері.

Естонією було ухвалено політичне рішення докласти усіх зусиль, щоб участь України в новій ініціативі ЄС Східне партнерство відповідала європейській ідентичності нашої держави.

Переговорний процес про запровадження безвізового режиму між Україною та ЄС

Країни Балтії підтримують започаткування переговорів про запровадження безвізового режиму між Україною та ЄС. Столиці балтійських країн готові до продовження неформальних консультацій з метою підготовки відповідної “дорожньої карти”, що уможливить введення у перспективі безвізового режиму між Україною та ЄС. На першому етапі країни Балтії готові надати Україні підтримку з питань запровадження безвізового режиму для короткострокових подорожей (до 90 днів) громадянам України до країн Шенгенської зони.

Балтійські країни позитивно оцінюють роботу Спільного комітету експертів, створеного відповідно до статті 12 Угоди про спрощення оформлення віз між Україною та ЄС. Водночас, вони вважають, що питання скасування віз для України є технічним, основною перешкодою для безвізового режиму поїздок громадян України є безпека українських документів, що посвідчують

особу, та необхідність приведення прикордонних контрольно-пропускних пунктів і аеропортів у відповідність до європейських вимог.

З метою лібералізації існуючого візового режиму України з країнами ЄС, Латвія та Литва, відповідно до звернення України, погодилися укласти двосторонні домовленості щодо безоплатного видання національних довготермінових віз. Зокрема, шляхом обміну нотами між Урядом України і Урядом ЛР про внесення змін до Угоди між Урядом України та Урядом ЛР про взаємні поїздки громадян від 24 липня 1997 року, в українсько-литовських відносинах досягнуто домовленості щодо безкоштовного оформлення, починаючи з 16 січня 2009 р., довготермінових національних віз.

26 листопада 2009 р., під час візиту президента Литви до України, підписано Угоду між Кабінетом Міністрів України та Урядом Литовської Республіки про тарифи консульського збору, яка передбачає звільнення усіх категорій громадян України та Литви від сплати консульського збору за оформлення національних довготермінових віз. Інформагентства Балтії ELTA та DELF відзначили 26 листопада 2009 р. у зв'язку з цим, що "Литва надаватиме українцям безкоштовні візи".

Естонія дотримується положень Угоди між Україною і ЄС про спрощення оформлення віз. З 29 липня ц.р. Естонська Республіка відмінила вимогу про обов'язкове надання засвідченого Департаментом громадянства та міграції Естонської Республіки візового запрошення. Естонська сторона підтримує прагнення України щодо скасування плати за візи та опрацьовує проект Договору між Кабінетом Міністрів України та Урядом Естонської Республіки про скасування візових зборів за оформлення національних віз.

Естонія позитивно сприймає прагнення України щодо розширення категорій громадян України, які можуть бути охоплені візовою Угодою (представники НУО, релігійних громад, професійних об'єднань, туристи тощо.).

Водночас, проведений аналіз засвідчив, що ні литовська, ні латвійська, ні естонська сторони, незважаючи на загальну підтримку України, в односторонньому порядку не лобювали перед Брюсселем та "державами – скептиками" питання щодо запровадження безвізового режиму з Україною, оскільки політика підтримки України у міграційно-візовій галузі здійснюється з огляду на позицію відповідних робочих органів Єврокомісії.

Практична допомога Україні у здійсненні євроінтеграційних реформ, передача українській стороні євроінтеграційного досвіду

Визначальним змістом співробітництва України з країнами Балтії є передача досвіду та надання практичної допомоги у здійсненні євроінтеграційних реформ.

Особливої уваги заслуговує литовський досвід. Для ефективної координації практичної співпраці у сфері європейської інтеграції створено Постійну Українсько-Литовську Комісію з питань європейської інтеграції, засідання якої проводяться щороку. Останнє п'яте засідання комісії відбулось у Вільнюсі у квітні 2009 р. За фінансового забезпечення литовської сторони реалізується

дев'ять міжвідомчих проектів передачі євроінтеграційного досвіду українській стороні на виконання Плану дій Україна – ЄС.

У рамках політики співробітництва задля розвитку, зокрема у сфері європейської інтеграції, Латвія надає допомогу державним інституціям України. Протягом 2009 року було реалізовано проекти "Стратегічне планування як ефективний засіб для довгострокового розвитку міста Нововолинська" та "Фіскальна децентралізація – основа для успішного розвитку само врядувань".

Підтримка і передача Україні досвіду європейської та євроатлантичної інтеграції та надання сприяння просуванню відповідних реформ в політичній, правовій, економічній та інших сферах є також головною метою діяльності Естонії на "українському напрямку".

Практична політико-дипломатична підтримка євроатлантичного курсу України

Литва, Латвія та Естонія проводять цілеспрямовані заходи, спрямовані на підтримку євроатлантичному курсу України.

Станом на теперішній час, позиція балтійських країн зводиться до такої формули: у відносинах України з НАТО Україні буде надано підтримку у тій мірі, до якої українська держава готова поглибити взаємодію з Альянсом [1, с. 81].

Особливої уваги у цьому зв'язку заслуговує лідируюча позиція Литви, політичні лідери та дипломати якої практично забезпечили ухвалення рішення Альянсом щодо перспективи членства України в НАТО.

Зокрема, під час квітневого 2008 р. Бухарестського саміту НАТО Литва чітко та без передумов заявила про підтримку євроінтеграційних цілей України. Саме виступ Президента Литви В. Адамкуса переломив хід дискусії на користь отримання Україною чітких гарантій майбутнього членства в НАТО та появи у підсумковому документі саміту відповідного положення про перспективу членства.

Політична підтримка з боку Литви українського євроінтеграційного курсу демонструвалася неодноразово і після Бухарестського саміту. Зокрема, 19 серпня 2008 р. під час позачергового засідання Північноатлантичної Ради Міністр закордонних справ Литви П. Вайтекунас закликав колег "прискорити інтеграцію Грузії та України до ЄС і НАТО". 2 жовтня 2008 року, перебуваючи з візитом в Італії, Прем'єр-міністр Литовської Республіки Г. Кіркілас виступив з доповіддю в Оборонному коледжі НАТО (м. Рим) на тему "Виклики 21-го століття безпеці трансатлантичної спільноти". У доповіді було зроблено наголос на необхідності інтеграції України і Грузії в євроатлантичні та європейські структури. Литовський прем'єр зокрема зазначив: "Я закликаю до єдності у прийнятті стратегічних рішень. Я думаю, що Грузія та Україна достойні пропозиції їм ПДЧ. Грузинське та українське суспільства і політики готові до проведення необхідних реформ, але їм потрібно підставити плече для опори". 27 листопада 2008 року Сейм Литовської Республіки ухвалив резолюцію "Про надання ПДЧ Україні та Грузії", у якій висловився за надання Україні та Грузії ПДЧ під час зустрічі міністрів закордонних

справ країн-членів НАТО 2-3 грудня ц.р. Депутати Сейму закликали членів парламентів та урядів країн Північноатлантичного Альянсу також солідарно підтримати таку позицію. 23-24 березня 2009 р. під час Адриатично-Балтійсько-Атлантичного Форуму в Ризі Міністр закордонних справ Литви ініціював запрошення на наступний форум України та Грузії і включення до спільної заяви положень на підтримку членства в НАТО цих двох країн. Ці пропозиції не були схвалені, водночас Міністр закордонних справ Литви В. Ушацкас зробив заяву за результатами зустрічі, в якій наголосив, що “Європа не буде єдиною і вільною, поки країни Західних Балкан, а також такі держави, як Україна та Грузія, не приєднаються до НАТО”.

26 листопада 2009 року Міністр закордонних справ Литви В. Ушацкас виступив у Балтійському оборонному коледжі з лекцією на тему “Нова стратегічна концепція НАТО – погляд з Литви”. Литовський високопосадовець зазначив, що “Литва підтримує політику відкритих дверей і висловлюється за подальше розширення НАТО. Організація повинна залишатися відкритою як для західних країн, таких як Фінляндія і Швеція, так і для східних країн – України і Грузії, а також балканських країн – Боснії та Герцеговини, Чорногорії, Македонії та інших. НАТО має бути відкритою для наших союзників, які виявляють великий інтерес і тісно співпрацюють з нами”.

Міністерства оборони балтійських країн займають активну позицію в структурах НАТО щодо приєднання України до Альянсу та надають всебічну допомогу Міністерству оборони України у проведенні реформ у Збройних Силах. Завдяки тісній взаємодії оборонних відомств України та Литви миротворчий персонал України працює в складі литовської Групи з реконструкції афганської провінції Гор, що діє в рамках Міжнародних сил сприяння безпеці в Ісламській Республіці Афганістан. Яскравим прикладом конструктивного співробітництва в галузі безпеки і оборони є створення тристоронньої бригади збройних сил України, Польщі та країн Балтії, яку можна було б використовувати в міжнародних операціях.

Литва, Латвія та Естонія також проводять значну роз’яснювальну роботу як публічно, так і в кулуарах серед тих членів НАТО, які не демонструють готовності до такої підтримки на цьому етапі.

Країни Балтії надають активну підтримку нашій державі у питаннях проведення інформаційно-роз’яснювальної кампанії серед населення України, передають свій досвід підготовки до членства в Північноатлантичному Альянсі.

У 2007 р. у Донецьку і Львові було відкрито відділення литовського Центру вивчення європейської інтеграції, а в 2008 року в Одеському педагогічному університеті засновано Інформаційний центр НАТО. Метою цих представництв є поширення інформації про ЄС і НАТО, їх нових членів, заохочення інтересу українського суспільства до проблем внутрішньої і зовнішньої політики ЄС.

За рахунок урядових коштів Литви, Латвії та Естонії балтійські країни відвідують групи українських журналістів, представники

громадських організацій. Зазначені поїздки організовувалися з метою безпосереднього ознайомлення з країнами Балтії – як новими членами Європейського Союзу та НАТО [2, с.102].

Підготовка нової стратегічної Концепції НАТО, механізм набуття членства та приєднання України до Альянсу

Позиція України та держав Балтії щодо підготовки та змісту стратегічної Концепції НАТО практично співпадають.

Інтереси Литви, Латвії, Естонії в експертній групі представляє представник Латвії Айвіс Роніс. Напередодні обрання до складу експертної групи, А. Роніс провів консультації у Литві, які засвідчили співпадіння концептуальних підходів трьох балтійських держав у питаннях подальшого розвитку Північноатлантичного Альянсу.

3 серпня 2009 р. Міністр закордонних справ Литви В. Ушацкас привітав рішення Генерального секретаря НАТО А.Ф. Расмуссена щодо включення в групу з розробки стратегічної концепції НАТО спільного представника від країн Балтії – латвійського дипломата. “Для країн Балтії дуже важливо, щоб у процесі розробки нової стратегічної концепції НАТО були враховані їх інтереси. Глава зовнішньополітичного відомства Литви підтвердив, що основні інтереси країн Балтії стосовно нової стратегічної концепції НАТО збігаються. “Необхідно дотримуватися найважливішого принципу колективної оборони НАТО, пристосувати політику НАТО до боротьби з новими загрозами, в першу чергу – у сфері енергетичної та кібернетичної безпеки, продовжувати дотримуватися політики відкритих дверей, проводити прагматичну та принципіву політику НАТО стосовно Росії, забезпечувати спадкоємність місії повітряної поліції в країнах Балтії”, - наголосив В. Ушацкас.

Загалом, пріоритетними для балтійських країн у новому документі є такі позиції: збереження статті 5 Вашингтонського договору у нинішньому стані, що гарантує Литві, Латвії та Естонії захист у разі загрози нападу; більш активна присутність НАТО в Балтійських країнах (збереження повітряної поліції, створення на їхній території додаткової інфраструктури НАТО, проведення регулярних навчань НАТО тощо); продовження політики “відкритих дверей НАТО”; чітко сформульовані правила взаємин НАТО з РФ, від якої Альянс повинен вимагати виконання взятих міжнародних зобов’язань; визначення більш чіткої ролі і механізмів реагування НАТО на виклики у сфері енергетичної безпеки, кібернетичних загроз, тероризму та піратства.

Виступаючи 26 листопада 2009 року у Балтійському оборонному коледжі Міністр закордонних справ Литви В. Ушацкас зазначив, що “НАТО повинно відповідати духу 21 століття, організація має бути раціональною та відповідати інтересам громадян. Люди повинні знати, чому наші війська беруть участь в операціях в Афганістані та інших місцях, чому їхня участь є гарантією нашої безпеки”. В. Ушацкас окремо наголосив, що у новій стратегічній концепції НАТО необхідно взяти до уваги нові можливі загрози –

кібер-атаки, енергетична безпека, тероризм, піратство тощо.

Питання продовження “політики відкритих дверей НАТО” належить до пріоритетних питань, які мають знайти відображення у новій концепції. Балтійські країни скептично оцінюють можливість фіксації у новій концепції конкретного формулювання стосовно майбутнього членства України в НАТО. Однак вважають, що положення про продовження політики “відкритих дверей НАТО” обов’язково знайде відображення в новій концепції у загальному формулюванні, оскільки низка країн Альянсу зацікавлена у членстві нових держав, але мають на увазі різні держави. Наприклад, балтійські країни та Польща під цим формулюванням бачать Україну та Грузію, а деякі інші країни зацікавлені у членстві Балканських держав.

Загалом, позиційні підходи балтійських країн щодо відкритості дверей НАТО та необхідності подальшого розширення Альянсу, збереження статті 5 Вашингтонського договору – як основи Альянсу, виокремлення України як держави, що має набути членство в НАТО в повній мірі співпадають з позицією України стосовно як відносин з НАТО, так і подальшого розвитку Альянсу.

Литва, Латвія та Естонія позитивно сприймають ідею української сторони щодо відмови від Плану дій щодо членства у випадку України і вважають, що Річні національні програми, а також ефективна діяльність Комісії Україна – НАТО є цілком достатнім інструментом підготовки Української держави до членства в Альянсі.

З високим ступенем впевненості можна прогнозувати, що країни Балтії продовжуватимуть надавати Україні необхідну підтримку в реалізації євроінтеграційної та євроатлантичної політики. Такий підхід пояснюється тим, що розширення НАТО та ЄС на схід відповідає довгостроковим зовнішньополітичним інтересам і Литви, і Латвії, і Естонії.

Виступаючи на міжнародній конференції “Економічний підйом у мінливих умовах безпеки: трансатлантичний порядок денний на 2010 р.”, яка проходила у жовтні 2009 року у Ризі Міністр закордонних справ Литви В. Ушацкас виголосив доповідь “Україна між Сходом і Заходом”, в якій досить твердо відстоював позицію щодо необхідності надання подальшої підтримки Україні на шляху інтеграції до європейських і євроатлантичних структур. В. Ушацкас наголосив на таких основних підходах Литви, які в повній мірі підтримуються іншими балтійськими країнами:

1. Україна відіграє важливу роль в європейському і трансатлантичному просторах, що обумовлює необхідність дотримання високих темпів співпраці та інтеграції. Україна, Європейський Союз і НАТО не можуть дозволити собі “втомитися” від цього процесу.

2. Економічний спад і політичні розбіжності в Україні не повинні спричинити до того, щоб ЄС та НАТО “відвернулися” від нашого сусіда. Навпаки, необхідно допомогти дедалі глибшій інтеграції України в Європу.

3. ЄС має бути більш відкритим і чутливим по відношенню до України. Євросоюз має надати Україні європейську перспективу і взяти на себе роль своєрідного провідника. Геополітичне і економічне значення України, складні внутрішньополітичні процеси в країні заслуговують на найсерйознішу увагу з боку лідерів ЄС.

4. ЄС сподівається, що після виборів на початку 2010 р. в Україні утвердиться політична єдність і цілеспрямованість щодо послідовного проведення реформ.

5. Україна має усі необхідні інструменти для подальшої інтеграції в євроатлантичний простір, але повинна прагнути до широкого консенсусу з цього питання між політичними партіями і суспільством.

Балтійська Асамблея, яка зібралась 27 листопада 2009 р. у Вільнюсі на своє 28 засідання також засвідчила, що країни Балтії готові розвивати тісну взаємодію з Україною, продовжуватимуть підтримувати Україну в питаннях європейської та євроатлантичної інтеграції, оскільки такий підхід, за словами Міністра закордонних справ ЛР В. Ушацкаса, “ґрунтується на прагматичних інтересах і цінностях та представляє собою національний інтерес”.

Загалом, стабільна внутрішньополітична ситуація в Україні та консенсус в українському суспільстві щодо європейської та євроатлантичної інтеграції є, на думку країн Балтії, першочерговими і практично єдиними передумовами прийняття позитивного рішення щодо вступу України в ЄС та НАТО.

Джерела та література:

1. J. Daniliauskas, R. Lopata, V. Sirutavičius, Ž. Šatūnienė, R. Vilpišauskas. *Europos sąjunga ir Ukraina: Lietuvos Požiūris*. – Vilnius, 2003. – 123 p.; 2. V. Landsbergis. *Crossroad of Europe*. – Vilnius, 2008. – 181 p.; 3. L. Linkevičius. *The European Union Neighborhood Policy towards Ukraine/Lithuanian Foreign Policy Review*. – 2008. - №1. – pp. 62-85; 4. *Quo Vadis, Ukraine?*. – Львов, 2007 – 71 с.; 5. *Vilnius Conference 2006: Common Vision for Common Neighborhood*. Conference Proceedings 3-4 May. – Vilnius, 2006. – 223 p.

Popyk S., Karpo V., Istratiy L.

Cooperation between Ukraine and Baltic countries concerning European and European and Atlantic integration issues

The article deals with the key points of cooperation between Ukraine and Baltic countries concerning European and European and Atlantic integration issues. The peculiarity of the article lies in the evident leadership of the Lithuanian Republic as the regional support of Ukraine from Baltic countries. Its political authorities has put the development of Lithuania-Ukraine relations as one of the most important priorities in foreign policy of the republic.

Key word: Atlantic integration, Baltic countries, Lithuania-Ukraine relations.

УДК 327 (430):341.382 (470+571:477) “1918”

© Юлія Федів (Чернівці)

СТАВЛЕННЯ НІМЕЧЧИНИ ДО РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКИХ МИРНИХ ПЕРЕГОВОРІВ 1918 РОКУ: АНАЛІЗ АРХІВНОЇ БАЗИ

Українська Народна Республіка була проголошена 22 січня 1918 року. У процесі її визнання іншими країнами виникли проблеми у відносинах з Росією. У статті прослідковується ставлення Німеччини до українсько-російських мирних переговорів 1918 р.